

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна
Національної академії педагогічних наук України
Пряшівський університет (м. Пряшів, Словаччина)
Педагогічний факультет Карлового університету (м. Прага, Чехія)
Науковий університет імені Етвеша Лоранда (м. Будапешт, Угорщина)
Вища лінгвістична школа (м. Ченстохова, Польща)
Інститут педагогіки і психології
Університету імені Яна Кохановського в Кельціх (Польща)
Державний Університет «Utena College» (м. Утена, Литва)
Гуманітарний-педагогічний коледж
Мукачівського державного університету

ОСВІТА І ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Збірник тез доповідей
за матеріалами VII Міжнародної
науково-практичної конференції
26-27 жовтня 2023 року

Україна, Мукачево 26-27 жовтня 2023 р.

Рекомендовано до друку Науково-технічною радою
Мукачівського державного університету
(протокол № 3 від 25 жовтня 2023 р.)

Рецензенти:

Хомич Лідія Олексіївна – доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (м. Київ);

Козубовська Ірина Василівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (м. Ужгород);

Теличко Наталія Вікторівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри англійської мови, літератури з методиками навчання, Мукачівський державний університет (м. Мукачево).

Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції: збірник тез доповідей VII Міжнародної науково-практичної конференції, 26-27 жовтня 2023 р., Мукачево / Ред.кол.: Т.Д. Щербан (гол.ред.) та ін. Мукачево: Вид-во МДУ, 2023. 452 с.

ISBN 978-617-7495-53-5

У збірнику представлено тези доповідей учасників VII Міжнародної науково-практичної конференції «Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції». Учасниками конференції запропоновано до обговорення проблеми розвитку закладів загальної середньої та вищої освіти, освіти дорослих і професійної активності фахівців.

Видання розраховане на науковців, педагогів, викладачів, аспірантів, які займаються проблемами національної освіти в умовах інтеграції в європейський і міжнародний освітній простір.

Редакційна колегія: Щербан Т. Д. – д.психол.н., професор (голова); Гоблик В. В. – д.е.н., професор; Товканець Г. В. – д.пед.н., професор; Кобаль В. І. – к.пед.н., професор; Молнар Т. І. – д.пед.н., доцент; Горват М. В. – к.пед.н., доцент; Мочан Т. М. – к.пед.н., доцент; Фенчак Л. М. – к.пед.н., доцент.

Відповідальність за достовірність фактів, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікацій.

© Мукачівський державний університет, 2023

DR. ERDEI G. VÁLTOZÁSOK? ÚJ IRÁNYOK? VAGY MINDEN A RÉGI? – A DEBRECENI EGYETEM FELNŐTTKÉPZÉSE.....	14
DR. PÁLFI S. RESEARCH ON CHILDREN'S RIGHTS IN HUNGARIAN KINDERGARTENS	15
MATULČÍK J. KOMPARATÍVNY VÝSKUM A MEDZINÁRODNÁ SPOLUPRÁCA V EDUKÁCII DOSPELÝCH	16
SAKALOVÁ B. VÝCHOVA K ZDRAVIU A ZDRAVOTNÁ GRAMOTNOSŤ NA PRIMÁRNOM STUPNI VZDELÁVANIA.....	18
SHEVCHENKO – LEDYAN C. CONTROL AND SUPERVISION OVER THE EXECUTION OF JUDGMENTS OF THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS.....	20
SHEVCHENKO – LEDYAN C. SPAIN: RESPECTING HUMAN RIGHTS	22
CHOVRIY S. TRAINING OF PEDAGOGICAL PERSONNEL FOR THE SYSTEM OF PROFESSIONAL EDUCATION IN THE CONDITIONS OF EUROPEAN INTEGRATION	24
CHOVRIY S., HAVOR A. THE ESSENCE OF THE “EMOTIONAL INTELLIGENCE” CONCEPT IN THE CONTEXT OF MODERN SCIENTIFIC RESEARCH	26
DR. PALLAY K., DR. MOLNAR F. THE IMPACT OF THE RUSSO-UKRAINIAN WAR ON THE STUDENT MOBILITY WITH STUDY PURPOSES FROM TRANSCARPATIA (UKRAINE)	28
HERTSOVSKA N., BIZHKO A. THE ROLE OF DISCOURSE COMPETENCE IN THE PROCESS OF LANGUAGE IMPROVEMENT	30
KHMYZOVA O. USING TED TALKS FOR IMPROVING LISTENING COMPREHENSION SKILLS	32
KRAVCHENKO T. THE CHALLENGES OF SCIENTIFIC COMMUNICATION IN THE DIGITAL AGE	33
ЩЕРБАН Т.Д., АНТОНІК Є.М. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТУДЕНТІВ ЗАЛЕЖНИХ ВІД СПІЛКУВАННЯ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ.....	35
ЩЕРБАН Т.Д., ДАНКАНИЧ А.А. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРА СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У РАМКАХ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ «МЕНЕДЖМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЙ»	37
ЩЕРБАН Т.Д., ДОЛИНАЙ Т.Т. ПСИХОЛОГІЧНІ ПРИЧИНИ АГРЕСИВНОГО СПІЛКУВАННЯ ПАЦІЄНТА З ЛІКАРЕМ.....	39
ЩЕРБАН Т.Д., САМОЙЛОВ О.С. СХИЛЬНІСТЬ ДО СЕЛФІ ЯК ОДИН ІЗ ВИДІВ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ.....	41
ЩЕРБАН Т.Д., ХОМА П.П. ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПЕДАГОГІЦІ.....	43
АВШЕНЮК Н.М. ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ: БІБЛІОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ.....	45

САЩЕНКО Є.С. СУТНІСТЬ ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ КРЕАТИВНОЇ ОСОБИСТОСТІ.....	372	ЧЕКАН О.І., СІВАЧ М.І. АНАЛІЗ ЛІНГВОКОГНІТИВНОГО АСПЕКТУ ТЕМПОРИТМУ МОВЛЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ	415
СІДОР Ю.І., ЛАВРЕНОВА М.В. РОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ОСЕРЕДКІВ КЛАСУ У РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНИХ ЗАВДАНЬ НУШ	374	ЧЕКАН О.І., ШКРІБА В.В. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В КОНТЕКСТІ ВПЛИВУ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ.....	417
СПІЦІНА А.Є. ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ФАХІВЦІВ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	376	ЧЕРЕПАНЯ Н.І. ПРАВИЛЬНЕ ХАРЧУВАННЯ – ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ.....	419
СУБОТА А.А., МАЙБОРОДА І.Е. ХУДОЖНЬО-ТВОРЧИЙ РОЗВИТОК МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА.....	378	ЧЕРЕПАНЯ Н.І., РОСПОПА Р.Р. СЮЖЕТНО-РОЛЬОВА РИТМІЧНА ГІМНАСТИКА ЯК ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВОЇ РОБОТИ У ЗДО.....	421
ТАЙСТРА А.А., ГОРВАТ М.В. ОРГАНІЗАЦІЯ ДОЗВІЛЛЯ З МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ У ПРАКТИЦІ СУЧАСНОЇ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	380	ЧЕРНИЧКО В.І. ПРАВОВІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ В УМОВАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	423
ТЕНКАЧ В.В., ГОРВАТ М.В. ІННОВАЦІЙНІСТЬ У НАВЧАННІ ЯК ЗАПОРУКА УДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В СУЧАСНІЙ ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	383	ЧОВРІЙ С.Ю., БЛИЧКО В.А. ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА ШВЕЦІЇ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО ПОСТУПУ УКРАЇНИ	425
ТОВКАНЕЦЬ Г.В., МАЛЕШКО А.Ю. ПЕДАГОГІЧНИЙ ТАКТ ЯК ОСНОВА СПІВРОБІТНИЦТВА ВЧИТЕЛЯ І УЧНЯ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	385	ЧОНКА В.В., ЛІБА О.М. ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПРО ФУНКЦІОНАЛЬНУ ЗАЛЕЖНІСТЬ	427
ТОВКАНЕЦЬ Г.В., ОНАЦЬ М.В. ВПЛИВ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ НА РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	387	ЧОРНОМОРЕЦЬ А.О., ХОМА О.М. ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	430
ТУРОК В.В., МОЧАН Т.М. ОСВІТНЄ ІНФОРМАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТИ.....	389	ЧУБІРКО О.Є., ХОМА О.М. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ СПІВПРАЦІ ВЧИТЕЛЯ ТА АСИСТЕНТА ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	432
ФАБРИЦЬ І.І., ТОВКАНЕЦЬ Г.В. РОЗВИТОК КРЕАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ТЕОРІЇ РІШЕНЬ ВИНАХІДНИЦЬКИХ ЗАДАЧ	392	ЧУМАК В.Г., ХОМА О.М. ПІСЛЯБУКВАРНИЙ ПЕРІОД ЯК ЗАВЕРШАЛЬНИЙ ЕТАП НАВЧАННЯ ГРАМОТИ	433
ФЕРЕНЦІ А.М., ТОВКАНЕЦЬ Г.В. РОЛЬ КОЛЕКТИВНОЇ ТВОРЧОЇ СПРАВИ У РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	394	ШЕВЧЕНКО О.В. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ВІЙСЬКОВИХ ЖУРНАЛІСТІВ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА.....	435
ФІЛЕЙ В.І., ЛІБА О.М. ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ	396	ШИПОВИЧ М.В. ОСОБЛИВОСТІ СЕМАНТИКИ БАГАТОЗНАЧНИХ СЛІВ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ.....	438
ХОМА О.М. ФОРМУВАННЯ ТЕКСТОТВОРЧИХ УМІНЬ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	398	ШКУРИНА А.О., МАЙБОРОДА І.Е. ФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНИХ УМІНЬ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ДИЗАЙНУ І ТЕХНОЛОГІЇ	440
ЦЕГЕЛЬНИК Т.М., ГУРА А.М. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ДО РОБОТИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	401	ЮРІНА М.М., ЛІБА О.М. РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	442
ЦІМБОТА І.М. ДО ПРОБЛЕМИ ОСОБИСТО-ПРОФЕСІЙНОЇ ЗРІЛОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	403	ЮЩИК Л.В., ПОПОВИЧ О.М. ПАРТНЕРСЬКА ВЗАЄМОДІЯ ВИХОВАТЕЛЯ ЗДО З БАТЬКАМИ ДІТЕЙ РАННЬОГО ВІКУ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ	445
ЧЕКАН О.І. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТИ ДЛЯ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ: АНАЛІЗ РІВНІВ ПІДТРИМКИ	405	ЯРЕМА М.М. ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗДО В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ	447
ЧЕКАН О.І., БЛЯК О.В. РОЗВИТОК ГОТОВНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ ДО ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ: ІСТОРИЧНА ПЕРСПЕКТИВА.....	409		
ЧЕКАН О.І., ДИУСЬ К.І. РОЗВИТОК ТЕМПОРИТМУ МОВЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ	411		
ЧЕКАН О.І., КУНДРИК М.М. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЩОДО ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ У КОНТЕКСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	412		

Європи. Швеція постійно вдосконалює національну систему освіти щодо євроінтеграційних процесів.

У Швеції в 2000 р. розпочато реформування педагогічної освіти. Головною метою реформи є уніфікація системи педагогічної освіти [2], забезпечення належного рівня підготовки педагогічних фахівців, визначення ключових компонентів професійної компетентності вчителя. Згідно реформи, професійна підготовка вчителів у Швеції здійснюється в системі вищої освіти і практично реалізується в структурі, цілях та змісті програм професійної освіти. У 2007 р. під впливом Болонського процесу [3] відбувся перегляд напрямків реформування вищої освіти Швеції. У квітні 2010 р. шведський парламент ухвалив закон, згідно з яким освітні ступені бакалавра або магістра присуджуються в одній із чотирьох професійних кваліфікацій: дошкільна освіта, шкільна освіта, предметна освіта та професійна освіта [4].

Ступінь бакалавра дошкільної освіти передбачає отримання 160–210 кредитів за курсами, що дають знання, необхідні для навчання дошкільників, наприклад знання особливостей формування навичок читання, письма, елементарних арифметичних дій та ін. Ступінь бакалавра шкільної освіти має три напрями спеціалізації: 1) робота у підготовчому та 1–3 класах (240 кредитів); 2) робота у 4–6 класах (240 кредитів); 3) робота в установах додаткової освіти, що передбачає знання особливостей одного або більше прикладних чи мистецьких предметів (180 кредитів). Ступінь бакалавра предметної освіти надає дві можливі спеціалізації: викладання у 7–9 класах обов'язкової школи (270 кредитів, 195 з яких відводиться на спеціалізацію з трьох дисциплін) та викладання у старшій середній школі (300–330 кредитів, 225 або 255 з яких виділяються на спеціалізацію з двох навчальних дисциплін). Для здобуття ступеня бакалавра професійної освіти (90 кредитів) необхідно накопичити 40 кредитів із дисциплін загальної педагогічної підготовки (замість 60 кредитів на інших програмах), а також мати значний педагогічний досвід. Ця програма дозволяє педагогам-практикам здобути кваліфікацію викладача професійного навчання.

Для тих, хто вже має диплом бакалавра чи магістра в будь-якій галузі наук, за винятком педагогічних, але має намір викладати у закладі освіти, існують програми тривалістю півтора року. Практикуючим вчителям забезпечується можливість отримати освіту на основі традиційного і дистанційного навчання в університеті, що дозволяє здобути науковий ступінь або змінити спеціалізацію [5].

3 1 грудня 2013 р. введено обов'язкову професійну атестацію для вчителів шкіл і вихователів закладів дошкільної освіти, які працюють за безстроковим контрактом. Це сприяє підвищенню статусу професії педагога, підтримці професійного розвитку і підвищенню якості освіти. З 1 жовтня 2015 р. Швеція запровадила Національну рамку кваліфікацій (Swedish Qual-

ifications Framework, SeQF) згідно з рекомендаціями Європейського парламенту щодо Європейської рамки кваліфікацій для навчання впродовж життя (European Qualifications Framework for Lifelong Learning, EQF) [6].

Отже, євроінтеграційні прагнення Швеції у сфері вищої освіти чітко відображені в реформах XXI століття. Вони покликані утвердити кращі здобутки європейської освітньої традиції з урахуванням надбань національної системи вищої освіти в умовах розвитку Європейського простору вищої освіти. Система вищої освіти Швеції побудована на засадах студентоцентризму, пропонує рівні можливості для всім здобувачів вищої освіти згідно їхнього потенціалу й прагнень. Вона характеризується варіативністю змісту освіти, гнучкістю структури та технологій навчання, а також можливістю здобувача вищої освіти проектувати індивідуальну освітню траєкторію відповідно до власних інтересів і потреб.

Список використаних джерел

1. The Bologna Declaration of 19 June 1999 (Joint declaration of the European Ministers of Education). URL: <http://www.ehea.info/page-ministerial-conference-bologna-1999>
2. Linde, G. The Meaning of a Teacher Education Reform: National story-telling and global trends in Sweden. *European Journal of Teacher Education*. 2003. 26 (1). pp. 109–122.
3. London Communiqué “Towards the European Higher Education Area: responding to challenges in a globalised world” (Ministerial Conference, London, 17–18 May, 2007). URL: <http://ehea.info/page-ministerial-conference-london-2007>
4. Organization of the Educational System in Sweden (2009/2010). European Commission / Education, Audiovisual and Culture Executive Agency / Eurydice. URL: <https://estudandoeducacao.files.wordpress.com/2011/05/suc3a9cia.pdf>
5. Högskoleförordning (SFS 1993:100) [The Higher Education Ordinance]. URL: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/hogskoleforordning-1993100_sfs-1993-100#overgang
6. Chovriy, S. Peculiarities of Sweden's Teacher Training System in the 21st Century. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2022. Вип. 26. С. 206–215. DOI: <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2022.26.273186>

ЧОНКА В.В.,

ЛІБА О.М.

Мукачівський державний університет, Україна

ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПРО ФУНКЦІОНАЛЬНУ ЗАЛЕЖНІСТЬ

Математика є одним з опорних предметів школи. Вона забезпечує вивчення інших дисциплін, вимагає від учнів вольових і розумових зусиль,

розвиненої уяви, концентрації уваги та розвиває особистість учня. Відповідно до навчальної програми початковий курс математики містить елементи алгебри. Учні I-IV класів повинні отримати початкові відомості про математичні вирази, числові рівності і нерівності, ознайомитися з буквеною символікою, навчитися розв'язувати нескладні рівняння і нерівності, набути уміння розв'язувати деякі прості і складені задачі за допомогою рівнянь [1]. Алгебраїчний матеріал учні вивчають, починаючи з I класу, в тісному зв'язку з арифметичним і геометричним матеріалом. Введення елементів алгебри сприяє узагальненню понять про число, арифметичні дії, відношення і водночас готує дітей до вивчення алгебри в наступних класах. Над цією проблемою працювали провідні педагоги та науковці. Зокрема, психологічний аспект проблеми розглянуто у публікаціях М. Я. Вигодського. У працях вчених М. В. Богдановича, М. В. Козака, Л. П. Кочиної, Н. П. Листопада актуалізовано теоретичні аспекти методики вивчення алгебраїчного матеріалу. Методичні основи процесу формування алгебраїчних навичок широко і різнобічно обґрунтовано у дослідженнях М. Ф. Рівкінда, Т. О. Скворцової.

У початкових класах учні ознайомлюються з вимірюванням деяких величин (довжина, площа, маса, час), встановлюють зв'язки між величинами: ціною, кількістю і вартістю; масою одного предмета, кількістю предметів і загальною масою; швидкістю, часом і відстанню при рівномірному русі тіла тощо. Діти спостерігають, як змінюється результат арифметичної дії від зміни компонентів. Названі величини попарно перебувають у різних видах залежностей: прямо пропорційній (ціна і вартість, множник і добуток); обернено пропорційній (ціна і кількість, діляк і частка); лінійній (доданок і сума, зменшуване і різниця) [2]. Словесний спосіб використовується при розв'язуванні задач, в яких розглядаються взаємопов'язані величини. Приклад задачі. У склянки з чаєм розклали 12 грудочок цукру по 2 грудки в кожну. На скільки склянок вистачило цього цукру? Розв'язання задачі матиме такий вигляд: $12: 2 = 6$ скл. Дізнаємося, на скільки вистачить цього цукру, якщо у кожну склянку покласти по 3 грудочки цукру. Розв'язання задачі матиме такий вигляд: $12: 3 = 4$ скл. З'ясуємо, на скільки склянок вистачило б цього цукру, якщо у кожну склянку покласти по 4 грудочки. Розв'язання задачі матиме такий вигляд: $12: 4 = 3$ скл. Отже, між кількістю грудочок цукру і кількістю склянок з чаєм існує певна залежність. Табличний спосіб передбачений багатьма вправами, в яких є функціональна залежність між змінними. Наведемо приклад. Вправа. Складіть усі можливі приклади на додавання одноцифрових чисел з відповіддю 12. За допомогою таблиці встановлюється функціональна залежність значень другого доданка від значень першого.

Розглянемо основні види функціональних залежностей, з якими мають справу молодші школярі у початковому курсі математики.

Лінійна залежність. Знаходження значень таких виразів, як $5 \cdot a + 7$; $9 \cdot a - 3$; $100 - a \cdot 2$, є не що іншим, як знаходження значень функції для заданих значень аргументів. Аргументом є змінна a , функцією – вираз із цією змінною. З вправами на знаходження значень виразів учні час від часу мають справу, але бажано посилити увагу до випадків впорядкованої множини змінної [3]. Один з видів лінійної залежності – зміна результатів дій першого ступеня від зміни одного з компонентів. Учні мусять розуміти характер зміни результатів дій залежно від зміни одного з компонентів і мати уявлення про кількісні зміни (в такій залежності). Задачі на лінійну залежність величин широко подані в початковому курсі математики. До них, зокрема, належать усі прості задачі на дії першого ступеня. Серед задач на дві дії з лінійною залежністю величин типовим прикладом буде подана нижче задача. Задача. Маса півня дорівнює 3 кг, а індики – 14 кг. Скільки кілограмів становить маса 7 півнів і одного індики? ($3 \cdot 7 + 14$).

Прямопропорційна залежність. Задачі з пропорційними величинами займають вагоме місце в початковому курсі математики. Це задачі, в яких величини перебувають у прямо пропорційній залежності (ціна товару і вартість, маса одного ящика з овочами і загальна маса, кількість виробів і тривалість часу їх виготовлення, швидкість руху і відстань, довжина сторони квадрата і його периметр тощо). У прямо пропорційній залежності перебувають множник і добуток (якщо сталий інший множник), частка і ділене (якщо сталий дільник). У ході розв'язування простих задач на прямопропорційну залежність в учнів мають бути сформовані чіткі уявлення про характер тих взаємозв'язків між величинами, на основі яких розв'язується задача.

Розглянемо розв'язання задачі, в якій величини перебувають в обернено пропорційній залежності. Задача. Для дитячого садка на 24 грн., закупили фарби для малювання ціною по 2 грн., за коробку. Скільки коробок фарб купили для дитячого садка? Розв'язавши задачу, доцільно з'ясувати з учнями, скільки можна купити за ці гроші коробок фарб, ціна яких у 2 рази більша, у 3 рази більша; звернути їх увагу на те, що при збільшенні ціни у два (три, чотири) рази кількість коробок фарб, які можна купити за 24 грн., відповідно зменшується у два (три, чотири) рази. Отже, при розв'язуванні задач з пропорційними та оберненопропорційними величинами за допомогою відповідних запитань можна добитися певного уявлення учнів початкових класів про функціональну залежність. Вивчення елементів алгебри в початкових класах сприяє узагальненню знань учнів про число, арифметичні дії і відношення.

Список використаних джерел

1. Водог'янова Н. В. Робота з алгебраїчним матеріалом. Початкова школа. 2001. № 6. С. 66-72.

- Газдун М. І. Як учити молодших школярів розв'язувати задачі Початкова школа. 2004. № 11. С. 70-78.
- Вознесенська Л. М. Розвиток творчої особистості учнів засобами математичних ігор. Математика в школах України. 2008. № 15. С. 34-37.

ЧОРНОМЕРЕЦЬ А.О.,
ХОМА О.М.

Мукачівський державний університет, Україна

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

В основу навчання учнів початкової школи закладено компетентнісний підхід. З-поміж ключових компетентностей чільне місце займає здатність вільно володіти державною мовою в усній й писемній формах. У Державному стандарті початкової освіти у мовно-літературній освітній галузі [1] сформульовано мету навчання української мови, що полягає у формуванні комунікативної, читацької та інших компетентностей, здатності спілкуватися українською мовою. Таким чином, робота вчителя початкової школи спрямована на розвиток зв'язного мовлення, що забезпечить реалізацію цієї мети. Комунікативна компетентність передбачає вільне спілкування українською мовою у діалогічній та монологічній формах.

М. Вашуленко у навчально-методичному посібнику «Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Українська мова» у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу» неодноразово наголошує на важливості вивчення української мови у початкових класах та розкриває методичні аспекти реалізації змістових ліній мовно-літературної освітньої галузі [2].

К. Пономарьова акцентує увагу на добірці компетентісно орієнтованих завдань. Ученою розкрито алгоритм їх застосування на уроці та подано взірці [3]. Дослідниця зазначає: «Важливою ознакою компетентісно орієнтованого завдання є моделювання певної життєвої ситуації, в якій перебували, перебувають чи потенційно можуть перебувати молодші школярі. Кращому «зануренню» в таку ситуацію допомагають сюжетні малюнки відповідної тематики» [там же].

Нами вивчався зміст означених завдань та моделювалися власні компетентісно орієнтовані вправи. З-поміж них за такою тематикою: «Зустрічай друга із Харкова», «У книгарні нашого міста» та інші.

Окрім того, К. Пономарьовою розроблено навчально-методичний комплект з української мови як засіб формування комунікативної компе-

тентності другокласників. Аналізуючи зміст підручника, учена акцентує увагу на завданнях, що сприяють розвитку в учнів мовленнєво-творчих здібностей. За її словами, виконання мовленнєво-творчих завдань сприяє формуванню уміння грамотно будувати письмові зв'язні висловлення. Ці завдання не обов'язково виконувати в зошиті. Для них можна відвести окремі блокноти, де школярі матимуть можливість робити ілюстрації до своїх творчих робіт, здійснювати їх художнє оформлення [4].

Розвиток зв'язного мовлення є тим методичним підґрунтям, що сприяє формуванню комунікативних умінь. З цією метою учитель повинен проводити системну роботу за усіма рівнями: лексичним, вимовним, рівнем словосполучення та речення, текстовому. Робота над збагаченням активно-го словника учня здійснюється щоденно, слово уводиться у речення, текст.

Аудіювання текстів, застосування QR-кодів сприяють удосконаленню у молодших школярів звуковимови, кращому володінню усним українським мовленням. Учень має усвідомлювати, що кожне слово має своє певне лексичне та граматичне значення.

Робота над словосполученням і реченням передбачає собою розвиток уміння визначати порядок слів у реченні, орієнтуватись у тексті. Особливу увагу слід звернути на написання переказів, творів.

Ще одним головним аспектом у засвоєнні навичок зв'язного мовлення в учнів є використання мультимедійних технологій. Вони спрямовані на мотиваційне забезпечення уроку, сприяють формуванню критичного мислення, викликають інтерес до мовних досліджень.

Отже, ми окреслили деякі аспекти формування комунікативних умінь в учнів початкової школи.

Список використаних джерел

- Державний стандарт початкової освіти. Учитель початкової школи. 2018. №4. С.1-16.
- Вашуленко М. С. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Українська мова» у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу: навч. метод. посібник. К.: Видавничий дім «Освіта», 2019. 192 с.
- Пономарьова К. Компетентісно орієнтовані завдання з української мови: особливості конструювання та застосування. URL: hrome-extension://efaidnbnmnnibpcajpcglclefindmkaj/https://lib.iitta.gov.ua/714221/1/Пономарьова%20К.%20І.%20
- Пономарьова К. Навчально-методичний комплект з української мови як засіб формування комунікативної компетентності другокласників (Методичні рекомендації щодо роботи за навчально-методичним комплектом до підручника «Українська мова та читання. Частина 1» автора К. І. Пономарьової). Початкова освіта. 2019. С.61-69.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>